

Štev. 3.

V Ljubljani, 1. sušca 1903.

Leto IV.

Pesem o Američanih.

1.

„Z Bogom, mati, z Bogom, očka,
z Bogom sestra, dragi brat;
gremo tja črez širno morje,
sreče boljše si iskat . . .“

Tak so peli . . . A črez morje
nesle so jih ladje tri;
vsi so šli, vsi krepki fantje,
mi ostali smo sami . . .

„Aj, v Ameriki-deželi —
tam je pa zares lepo,
aj, v Ameriki-deželi
žarno kopljejo zlato . . .“

Pa nam bodo pošiljali
žarnega zlata, srebra,
in obogateli bomo
vsi do zadnjega doma.“

Vsi tako po beli vasi
bajno govorili so,
a na ladjah mladi fantje
žalostni tožili so:

„Ah, morda nikdar več dragih
ne ugledam starišev,
ah, morda nikdar ne vidim
milih več tovarišev . . .“

In črez morje, širno morje
nesle so jih ladje tri . . .
Vsi so šli, vsi krepki fantje,
mi ostali smo sami . . .

2.

Pa izstopili, pa izstopili
fantje mladi so,
pa po zelenih ameriških tleh
dalje odšli so . . .

„Hej, ti Amerika, širna Amerika,
boš nas redila? —
Pridne in krepke si delavce
v nas pridobila . . .“

Pa so šli dalje po poti neznanem,
v srcu vsem žalost, bridkost . . .
„Kje ste, vsi tisti lepi časi,
kje domovina, prostost?“

In dalje so šli . . . Glej, po gozdih zelenih
pa ptičice pele so,
pred njimi, za njimi ob poti neznanem
pa rože cvetele so . . .

Strninski.

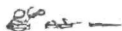
Jezdec.

Jezdi, fantiček moj,
hop, hop, hop, hop,
lep je konjiček tvoj,
v loko zeleno kalop!

Jezdil sem do noči
tja do dobrav,
divji se mož glasi
v hosti: „Bav-bav!“

Hej, ti konjiček moj,
zdirjaj domov,
spat gre fantiček tvoj,
strah gre na lov!

C. Logar.

V izbero.

*Pesem naj zapojem vam,
pesem — ali o kom?
O psičku čuvaju morda,
kak varuje dom?*

*O muciki morda brkasti,
kak pazi na miško?
O polžku morda slinarju,
kak nosi po svetu hiško?*

*Naj morda o kralju Matjažu
zapojem skoro vam?
Zapojem o njega vojski,
speči pod goro tam?*

*No, zapojem vam tudi —
če že ni drugači,
o princu ukletem,
o princesi — kači.*

*Morda o kralju, o Dnevu
s krono blestečo, solnčno,
s kraljico Nočjó — kako
zediniti želi si neskončno?*

*Kralj Dan ima v glavi
oko blesteče na moč,
a mnogo tisoč jih ima
kraljica Noč . . .*

*Hoj, s krono svojo kraljevo
kralj Dan me budi —
a Noč kraljica me uspava
z blestečimi tisoči . . .*

*Ah, pesemc prelepih mi
nosi v spalni hram,
izberite izmed vseh si eno,
zapojem takoj jo vam!*

Fran Žgur.

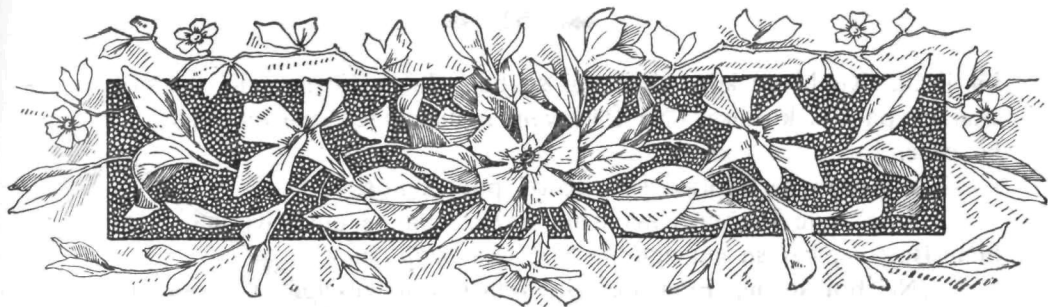
Boj dveh palčkov.

*Šop za lase, lop po plečih,
zdaj za nos, zdaj za bradó!
Skuštrana dva palčka siva
tepetá se prehudó!*

*Zemlja trese se pod njima,
travica bolnó ječi,
krešejo se iskre v zraku,
tepežu le konca ni.*

*Čof po licih, huj, to šum je!
Kakšen jek je zdaj nastal!
Završalo je po plani,
jek je vrbo izruval.*

C. Logar.

Škrat.

Spisal Ivo Trošt.

Vsi gotovo ne veste, kaj je škrat, pa vam tudi ne želim, da bi ga izpoznali tako kakor moj prijatelj stric Korel izpod Nanosa. — Pri Pikcu sva sedela na ognjišču — mi je pripovedoval — z gospodarjem Pikcem, grela sva še in praznila poličke. Bilo je namreč tam okolo pusta, snega do pod kolena, in jaz sem ob Pikčevem mlinu stikal vse božje popoldne za divjimi racami. Zato se mi je zvečer prilegal pečeni krompir s pečenimi klobasami in s kupico vina stare mere. Lovec je vsekdar rad žejen. Pikec je bil tudi lovec, pa dasi ta dan ni lovil rac, je bil tudi žejen. Kaj bi ne: z menoj je prigrizoval krompir in klobase in trkal in pil — poličkov pa nisva štela.

„Korel, noč te bo!“ me slednjič posvari prijazno.

„Beži! Še pol ure nimam do doma — pa po cesti, in meniš, da me bo noč. He! Pridem o polnoči, če mi zavežeš oči.“

„Saj ne veš, kaj je škrat, Korel.“

„Seveda ne; a tudi nocoj ne zvem, čeprav začneva od začetka prazniti poličke.“

„Čuj, Korel! Tam-le, kjer stoji sedaj kozelc, ki ga vidiš skozi okno, so pravili moj oče, je rasla visoka hruška; na nji so videli neki večer izpred konjskega hleva škrate: majhen možiček, dolga brada, tanke noge, debela glava, rdeča čepica, zelen jopič, dolg jezik pa zelen telovnik, a na licu porogljiv zasmeh. Tak je bil. Na veji je sedel, se prijetno gugal, pa ni padel s hruške. In verjemi, da moj oče niso mogli najti tisti večer poti v nizkem snegu izpred hleva sem-le v hišo. Zjutraj jih je dan obsijal — pod kozelcem.“ — „A veš, Ivan, to je bilo še najbrž v tistih časih, ko je bila pšenica v strokih in bob v klasih.“

Stric Korel je pravil, da sta potem še srečno in zadovoljno zalivala klobase ter pečeni krompir na ognjišču, poličke sta pa zamenjala z bokali. Skozi okno ju je pa opazoval možiček vrhu kozelca, jahal sleme, se smehljajal poredno skozi okno in stricu Korlenu kazal — osle; sam jezik mu je segal skoro do tal. In vedno poredneje se je režal, in vedno daljši mu je

bil jezik. Ko bi ga kdo videl, bi se bal, da možic ne poči od smeha ali vsaj ne pade s kozelca. Na Pikčevem ognjišču je odmeval smeh, zvenčale so čaše.

Že pozno se odpravi stric Korel pod Nanos.

„Ivan“, de Pikčevka svojemu možu, „pa ne pusti Korlna pešati brez luči. Bog ve, kaj se mu zgodi. Noč ima svojo moč.“

„Ne boj se ne, Francka,“ jo tolaži stric veselo. „Če pridejo nocoj tudi vsi škrateljni, se jih ne bojim. U-ji-hi-hi-i-i!“

„Tako-le pa grem, glejta! Ena, dve — slama, seno! Ena, dve!“ In res je šel široko po široki cesti, da sta se Pikčeva smejala na pragu, škratec je pa od smeha kar padel s kozelca — če ni samo skočil . . . „Seno, slama, ena, dve . . .“ je odmevalo, in sneg je škripal pod vsako stopinjo. „Da bom le na vrhu!“ je sopel stric in zaman upiral oko v neprodarno beloto na vseh straneh. „Brez luči bi je pa res ne zdelal!“ Pikčevka mu je namreč po sili stisnila leščerbo v roko. „Kaj je to? — A? — Ali sem bil že vrhu klanca nad Lumbarjem ali nisem bil? Vrag — ali škrat — nekaj me oponaša . . .“ Toda škratec se je zibal že na hrastovi veji nad njim, mu stresal snega za vrat in ga vabil k sebi. „Ah, kdaj bom na vrhu pri Lumbarju? Ali ni tu cesta, telegraf? Ne. To je njiva in to so hrastova debla.“ — „In to je škratec,“ je ponavljal nekdo, in stric je pritrdil: „To je njivica, moj prijatelj, glej, in to je še ostala voha lanskega zelja, pri vehi zajček, ki jo objeda; dober večer, zajček! Dober tek bi ti voščil, pa vem, da boš tekel — preveč. He, Paša, Paša!“ Toda psa Paše ni bilo za njim; šel je še ob pravem času domov. Stric se pa le ozira po njem, se izpotakne v razeru, telebne na leščerbo, jo zmasti in se v temi, opiraje se na puško, komaj postavi na noge in mrmra: „To je pa zares škrat. Pa ne boš me, škratec!“

Junaški stopi — v najbližji jarek in zopet obleži. „Kaj? Domov pa vendar pridem, če mi Pikec ali pa sam škratelj o polnoči zaveže oči.“ Prišepal je na cesto. „Hvala Bogu! Zdaj pa zdaj. Tu — telegraf, dobro! Tu njiva — dobro! Zajček objeda zelje — dobro! V vsaki dolini zajček — dobro! Ker ni Paše z menoj — dobro! Naprej! Ena, dve, seno, slama!“ In skupno sta jo rezala — škrat spoštljivo oddaljen — po cesti — domov ali od doma, kdo je vprašal. „Ena, dve! Naprej!“

Štrbunk. „Kaj pa to? Voda! Ješ, ješ! Pa globoka voda. Korel, ali znaš plavati? Saj si bil v latinski šoli tam nekje na laškem obrežju Istre. Le plavaj — a kam? Morje je to, sinje Jadransko morje. Tu je že breg, ali smo v — Benetkah?“ S težavo se skobaca na suho, otrese vodo z glave, brade, obleke, iz črevljev in cinca naprej, a zelje objedajoči zajček pred njim — moker kot miš in mrzel, da je glasno dvomil, da je bila še kdaj sinja Adrija tako ledena! Škrat ga je še oponašal, in v črevljih mu je med prsti žvokala voda kakor pri Pikčevih ječmenček, ko ga kuhajo v trebušastem piskru.

Kar se oddahne zadovoljno: „Aha! Zdaj smo pa doma, da smo le doma.“ Škrat se je smejal, češ: sebe misli in mene in psa, da smo doma.

Potrka, odpre in se čudi, da niso nocej zaklenili vežnih vrat, in začne že na pragu sezuvati črevlje, da bi ne zbudil speče soproje in pa da ne bi še na tešče vedela vsa družina, kdaj je prišel domov in kakšen je preplaval — Adrijo. Kar se oglasi osorno iz temne veže: „Kdo je?“ — „Jaz, jaz, Lina! Ali ne spiš?“ odgovori Korel.

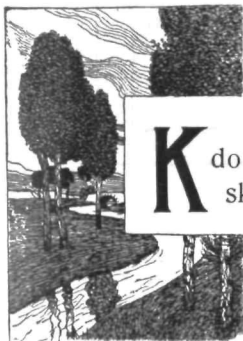
„Mož Bog, Korel! Ti-i-i?“ se začudi Pikec, napravi luč in posveti bližje. „Pa takšen le?“ — — — Zunaj na kozelcu je pa možiček ovil jezik trikrat okolo pasu, da ne bi počil od smeha, a ni mu bilo še zadosti nacoj. Stric Korel je povest o škratu sam završil tako-le: Pikec me je potem naložil na sani, odel s slamo in rjuhami, potem je napregel, sedel sam name, pa — hi! — smo bili pod Nanosom, kjer so mi pojasnili, da sem jo mahnil spotoma nazaj k Pikcu, padel pred Pikčevim mlinom pod jez, ga preplaval — junaški kot Adrijo in mislil, da sem doma. Zares, doma sem potem spal do večera in videl še v sanjah, kako mi škrat kaže osle. Jezno planem za njim — on v grmovje, a jaz padem s postelje in se prebudim. Na koga sem se hotel potlej jeziti? Vidiš, to je — škrat.“

Iz mladih dni.*)

Piše in riše *Fran Selski*.

IV.

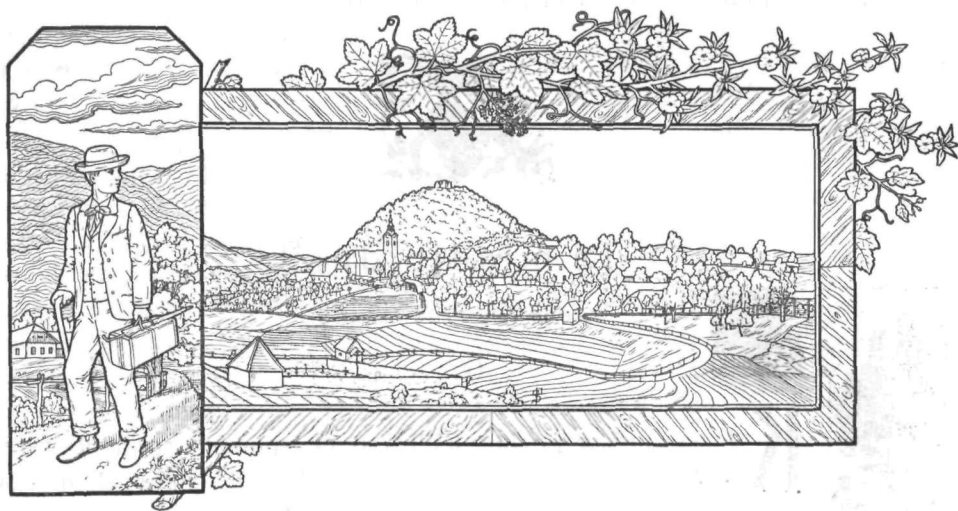
Kdo se tudi v poznih letih rad ne spominja prijetne brezskrbne mladosti? Nehote mu večkrat uhajajo misli na one kraje, med one ljudi, kjer jo je preživel, ko vidi prileten človek okolo sebe veselo igrajočo se mladino. Tudi jaz se še pogostokrat v duhu podam v svoj mili rojstni kraj, dasi je ta daleč tam doli med dolenskimi hribi; v duhu obiščem domačo vasico in okrog nje drage mi znane prostore, se pogovarjam z nekdanjimi znanci in prijatelji in premišljam, kako je bilo tam nekaj in kako je zdaj.

Marsikaj, ki je že zdavno zapadlo minljivosti, v mislih vidim in slišim še tako živo kakor svoj čas v resnici. Najživeje pa se seveda spominjam, kako je bilo za dobe mojega detinstva doma na očetovi domačiji. Sicer je od takrat preteklo že nad četrtno stoletja, a vendar še vedno natančno vem, kakšno je bilo nekdanje staro poslopje za našo hišo, kje je na vrtu stalo kako staro sadno drevo, ki ga zdaj ni več, in kako smo se tam otroci igrali in kratkočasili.

*) I., II. in III. glej v lanskem letniku!

V naši hiši smo bili štirje poredneži in radovedneži, izmed katerih mi je bila sestra Minka najstarejša in Rezika najmlajša, bratec Jožek in jaz pa sva bila po starosti sredi med njima. Zahajali nismo na vas med sosedove otroke, in tudi ti niso obiskovali nas, ker naš oče ni dopustil tega. Večkrat je rekel: „Med razposajenimi vaškimi otroki se ne naučite ničesar dobrega; rajši se tu doma kaj učite iz knjig in igrajte se sami med seboj!“ Zaraditega smo bili navezani le na lastno družbo ter smo se vedno radi imeli in dobro sporazumeli.

Dasiravno je bilo nas malo po številu, nam vseeno ni bil nikdar dolg čas. K temu pa je še največ pripomogel strogi naš oče, ki nas ni mogel videti brez dela, ko smo nekoliko odrasli. Vedno nam je nakladal različna primerna opravila, vmes pa smo se morali učiti razen šolskih nalog tudi še mnogo drugega na pamet iz knjig in po pripovedovanju matere ter starejših izmed nas. Preden je kateri izmed nas začel hoditi v šolo, je moral vsak že brati in moliti več molitvic. Naučila pa sta tega najprej

Minko oče in mati, in drugi smo morali potem po vrsti učiti istih predmetov mlajše izmed svoje družbe. Tako nam je preostajalo kaj malo časa za igranje.

Zato pa smo se vselej močno oddahnili in razveselili, kadar je vzel oče puško na ramo ter odšel na lov ali pa se napotil kam drugam z doma. Pregovor pravi: „Kadar ni mačke doma, miši plešejo.“ To je veljalo tudi za nas. Komaj je oče prestopil vežni prag, že smo popustili vsak svoje delo in se začeli z glasnim vrisčem poditi semintja. Ako nam je mati kaj rekla, ni to nič izdalo, ker se je nismo bali kakor očeta. Toda večkrat se je oče vrnil prej, nego smo se nadejali, ter nas zalotil pri rajanju. Za srečne smo se šteli, kadar nismo prejeli za svojo razposajenost drugega plačila kakor nekaj ostrih besedi in pogledov. Najčešče pa je očetova nepričakovana vrnitev imela za nas te žalostne posledice, da smo kleče ihteli vsak v drugem kotu, ali pa se je nam zgodilo še kaj hujšega.

Joj meni, to boli, ako mora mlad človek, ki je še ves otročji kakor jetnik ždeti in se še glasno smejati ne sme poleg čmernih starikavih ljudi, ki so se naveličali že vsega na svetu in jih jezi vse okrog! Otrok je otrok in mora imeti toliko prostosti, da se povoljno naskače in da duška svojemu srčnemu veselju. Saj je ta božji svet vendar tako lep, in kdo se naj bi ga

veselil, če ne nedolžni otrok! Jaz se še zdaj smilim samemu sebi, ko pomislim, kako sem moral ob lepih solnčnih popoldnevih, ko so vsi drugi iz hiše odšli na polje, sam sedeti v mrkli sobi ter strgati ali lupiti krompir za domače in najete delavce, pri tem pa se še učiti na pamet daljšo molit-

vico iz katekizma. Šele potem, ko bi „nadrjavsal“ krompirja polno golido in se gladko naučil dotično molitvico, bi bil prost in bi smel iti ven na vrt. Ali kako bi moral siromak hiteti s takim dvojnimi delom, da bi si pridobil nekaj prostega časa, ko mi je pogled vedno hrepeneče uhajal skozi okna na zelene vrtné trate, od koder so mi doneli na uho veseli glasovi svojbodnih sosedovih otrok!

Lahko si je misliti, da nam je bilo v takih okoliščinah kaj tesno pri srcih, posebno pozimi, ko smo morali biti skoro nepretrgoma v očetovi bližini. Zaraditega smo jako težko pričakovali tople zelene pomladi, ko smo zopet dobili kak posel zunaj, kjer smo imeli več priložnosti, da smo se o tem in onem pomenili med seboj in da smo večkrat prosto poskočili.

Eno najljubših del nam je bilo pomladansko čiščenje vrta okolo hiše. Saj je ravno ta vrt zbujal v nas najprijetnejše spomine na pisane cvetice, pevajoče in gnezdeče ptice, lepo zrelo sadje in senčna počivališča v vročem popoldanskem času ob nedeljah in praznikih!

Z vzradoščenimi obrazi in nekako slovesno smo na očetov ukaz zapuščali sobo, kjer smo preživeli zimo, si poiskali vsak za svoje delo pripravnega orodja ter se podali skupaj na vrt. Jožek, ki je kot starejši sin pri hiši že takrat veljal za nekakega gospodarčka med nami in si je v znak svojega dostojanstva opasal moder predpasnik za vsako imenitnejšo opravilo, je vzel s seboj ročno žago za trebljenje suhih in pregostih vejic na sadnem drevju, Minka je skočila na skedenj po grablje, da je z njimi grabila z vrtnega drevja odpadlo listje in suhljad, jaz pa sem izvelkel iz lope za hlevom dvokolesni voziček, „šaterga“ imenovan, da sem vanj naložil in v njem vozil na dvorišče, kar sta Jožek in Minka natrebila po vrtu, a Reziko smo posadili v voziček, ker se je še tako rada vozila!

Tako smo se odpravljali vsi štirje na prvo pomladansko delo pod milo nebo; gori v jasnem, modrem zraku pa so krožile in frfetale postolke ter naznanjale z vriskajočimi glasovi, da se je za vselej poslovila pusta zima!

Kum Jarnejko.

*Izmed smrek je noč stopila,
črez poljane gre šumeče,
svilna vlečka za kraljico,
črni mrak za njo se vleče.*

*Suhi mežnar vrhu gore,
Kajfež dolg v desnici — roki
daleč steza — pa prižiga
zvezde zlate po oboki.*

*Kum Jarnejko izpred hiše
gleda, smeje presrčno se,
mežnar Kajfež si otrne,
kum zagradi brž za nos se.*

*Kakor komu z neba kane:
sreča mila, sreča pusta —
kot puran je kum Jarnejko,
nos binglja mu — fu — črez usta!*

Oton Zupančič.

V morskih globočinah.

Spisal Lad. Ogorek.

Od 100 delov zemeljskega površja jih je 73 pokritih z vodo. Površje, ki ga pokriva morje, je torej mnogo večje od površja kopne zemlje. Morje je povprečno do 3000 *m* globoko. Do novejšega časa nismo mnogo vedeli o morskih globočinah. Še pred 85 leti je trdil prirodoslovec Peron, da je morsko dno pokrito z ledom. Prirodoslovec Forbes je trdil še pred 60 leti, da ni v morskih globočinah nobene rastline in nobene živali

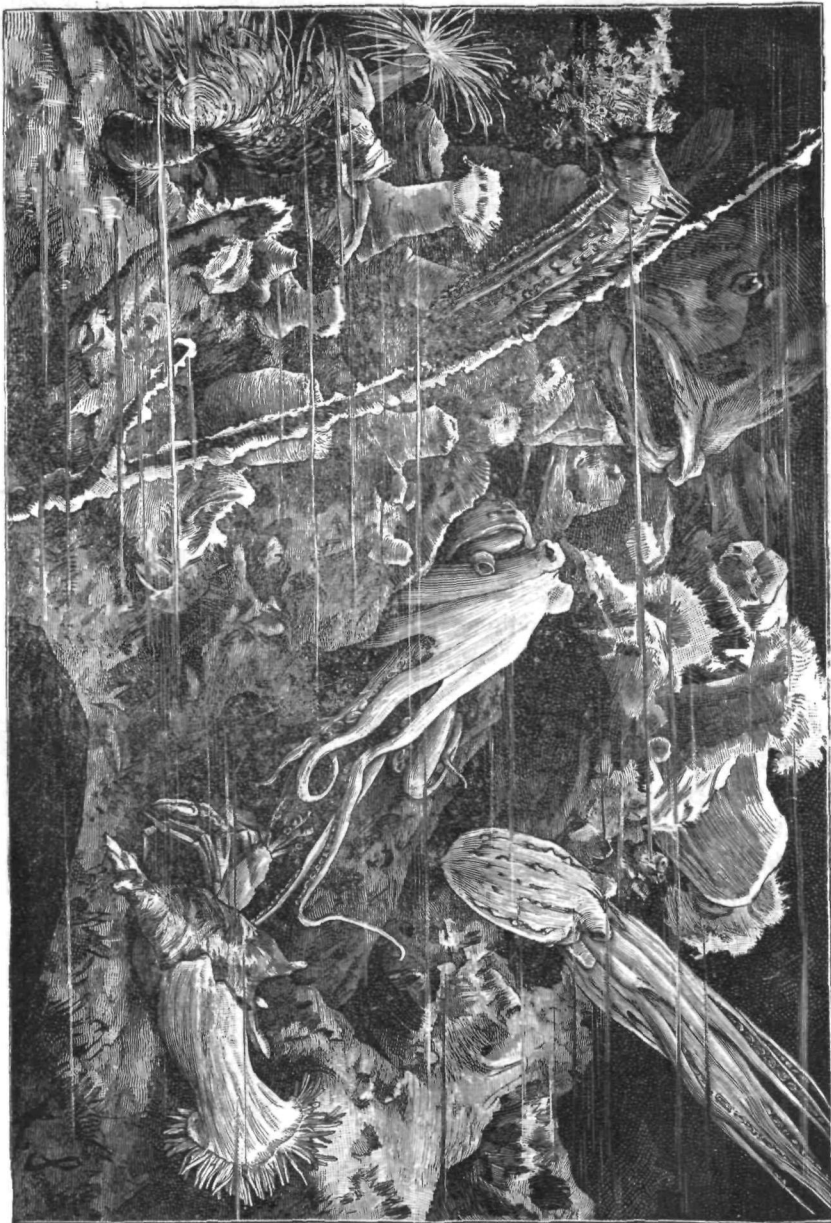
več. Ta mož je nemara pozabil, da je že leta 1818. Anglež Rohs dobil v silni morski globočini vse polno morskih zvezd. Znanstveniki so zlasti od leta 1860. vedno vztrajneje raziskavali morske globočine, in danes vemo, da je tamkaj v tistih temnih, neizmerno globokih prostorih vse polno živalskega življenja.

Raziskavanje morskega dna je bilo zlasti potrebno, ko so začeli polagati v morje kabele. Kabel imenujemo vrvi, ki se ovijajo ob brzozavni žicah, ki vežejo eno morsko obrežje z drugim. Danes veže n. pr. Evropo z Ameriko 12 takih kablov, in 27 kabelskih ladij nima drugega posla, nego da nadzoruje in popravlja to

Morski konjiček.

podmorsko zvezo med dvema kontinentoma (zemljinama). — Mnogo zaslug za poznavanje pomorskega življenja si je pridobila tudi takozvana challengerska ekspedicija, ki je $3\frac{1}{2}$ leta merila in preiskovala Atlantski in Indijski

ocean ter Tiho morje. Mnogo poznejših poizkusov je dognalo, da je morje ponekod od 8340 do 8513 *m* globoko.

In kaj vemo sedaj? Do 80 *m* globočine je še rastlinsko življenje bujno razvito. Od 358 *m* nižje preneha rastlinsko življenje, ker prihaja tjakaj le še malo svetlobe. Pri 600 *m* globočine vlada popolna tema.

Živali, ki žive v teh silnih globočinah in ki jih kažeta naši dve podobi, so kaj čudne. Nekatere teh živali se svetijo same ob sebi (fosforiscirajo). Vse te razne živali: ribe, raki, pajki, zvezde, se ločijo od nam znanih živali po obliki trupla, glave, nog, plavut, oči, gobcev i. t. d. Vsi ti njihovi deli so ustvarjeni tako, da ti čudni pomorski prebivalci lahko žive tudi globoko pod morsko gladino.

In s čim se hranijo?

Iz gorenjih morskih plasti padajo na dno razni rastlinski delci, ki jim služijo v hrano, a nekatere izmed teh živali se pa hranijo tudi s tem, da požirajo druga drugo, zakaj med njimi je mnogo hudih ujed. Mnogo teh živali se odlikuje tudi po lepoti in pestrosti, s katero so odeta njih čudna telesa. In zato nima samo zemlja in morska gladina svoje lepote: Stvarnik jo je bogato razlil tudi po globokem, tajnostnem morskem dnu!

Medveduhar.

Srbohrvaška pravljica. Priobčil *Solovej*.

Bil je Medveduhar, pol človeka, pol medveda. Ko malo odraste, začne siliti iz pečine po svetu. Oče medved ga začne od tega odvrčati, češ, da je še mlad in slaboten, a na svetu da so hudobna bitja, ki se jim pravi ljudje in ki ga ubijejo. In tako se otrok malo pomiri in ostane v pečini. Črez nekaj časa zopet začne siliti po svetu. Ko ga medved drugače ni mogel odvrniti, ga odvede pred pečino pod bukev, pa mu reče:

„Če izruješ to-le bukev iz zemlje, te pustim, da odideš po svetu; če je ne moreš, moraš še čepeti pri meni.“

Otrok popade bukev, pa vleci sem, vleci tja, toda izpuliti je ne more. Nato se zopet vrne z očetom v pečino. Ko začne otrok črez nekaj časa zopet siliti po svetu, ga odvede medved pred pečino in mu reče, naj poizkusi, če bo sedaj mogel bukev izruvat iz zemlje. Otrok popade bukev in jo izpuli. Medved mu nato pravi, naj ji oklesti veje, jo dene črez ramo za kij in gre po svetu.

Otrok sluša očeta. In tako hodeč po svetu, pride na polje, kjer se je zbralo nekaj sto oračev in oralo graščaku zemljo. Prišedši k oračem, jih vpraša, če mu morejo dati kaj jesti. Oni mu odgovore, naj le malo počaka, kmalu prineso njim južino, in kjer bodo jedli toliki, bo jedel tudi on. Dokler so še to govorili, se že pomole izza gozda vozovi in konji in mezig in osli s kosilom. Ko je bilo kosilo tam, reče Medveduhar, da vse to on sam poje. Orači se začudijo in mu rečejo, kako neki poje on sam toliko jedi, ki je pripravljena za toliko sto ljudi! On reče zopet, da bo in stavi

z njimi če ne poje, jim da svoj kij, a če poje, da mu dajo oni vse, kar je železnega na njihovih plugih.

Razlože južino, Medveduhar se spravi nanjo, pospravi vse, pa še Bog, če bi še kaj bilo. Nato mu pobere oni vse s plugov, kar je bilo na njih železnega, na kup. A on usuče nekaj brez v trto, pa poveže vse skupaj, pobaše in natakne na svoj kij, zadene na rame in odide h kovaču ter mu reče, naj mu skuje iz onega železa buzdovan*) za na konec kija. Kovač se loti dela. No, zazdi se mu, da je preveč železa, pa gre in ga skrije skoraj polovico, a iz ostalega zbije kar tako nekaj buzdovan. Medveduharju se je zdelo, da je buzdovan v primeri s takim kupom železa premajhen, a še ono, kar ga je, da ni napravljeno kot bi moralo biti. Zato prime buzdovan, ko je bil nasajen na kij, ga vrže kvišku, se podenj načetveronoži in ga prestreže z ledji, da bi poizkusil, če je dober. Na kovačevo nesrečo se buzdovan razleti; nato zamahne Medveduhar s kijem in ubije kovača. Potem stopi v kovačevo hišo in najde vse skrito železje ter ga odnese z onimi kosci od razletelega buzdovana vred k drugemu kovaču. Temu reče, naj mu skuje buzdovan na kij, ali mu priporoči, naj se ne šali, temveč naj skuje iz vsega železa buzdovan, in to dobrega, če ne mara skupiti take, kot jo je skupil oni, ki ga mu je koval v prvo.

Kovač je bil že zvedel, kaj se je pripetilo prvemu kovaču, skliče brž vse pomagачe, ki zvare vse ono železje v en kos ter skujejo buzdovan tako dobro, kar je bilo le mogoče. Ko je bil nasajen na kij, ga Medveduhar zopet zavihti v zrak, da bi ga poizkusil in se načetveronoži podenj. Toda buzdovan se ne razbije, temveč odskoči od ledij. Vzravnavši se pokonci, reče:

„Sedaj je buzdovan dober.“

S temi besedami ga zavihti na rame in se napoti dalje.

Tako hodeč naleti na polju na človeka, ki je upregel v oralo dva vola in oral. Prišedši do njega, ga vpraša, če ima kaj jedi. Človek mu odgovori:

„Sedaj-le mi prinese hči južino, pa si razdeliva, kar je dal Bog.“

Medveduhar mu začne pripovedovati, kako je pojedel on vse, kar je bilo pripravljenega za nekaj sto oračev, češ, kaj pa dobim od ene južine jaz in kaj ti?

Med tem pride deklica z južino. Ko jo postavi na tla, Medveduhar takoj iztegne roko, da bi jedel. Ali človek mu ne pusti, temveč reče:

„Ne, dokler se ne prekrižáš tako kot jaz.“

Medveduhar je bil lačen, zato mu ni kazalo drugega kot prekrižaj se in potem jej! In oba se nasitita, pa še ostalo jima je. Medveduhar je gledal oračevo hčerko, ki je bila močna, zdrava in lepa deklica, pa mu je bila tako všeč, da reče njenemu očetu:

„Ali mi daš hčer za ženo?“

Človek mu odgovori:

„Rad bi ti jo dal, ko bi je ne bil obljubil Brku.“

Medveduhar reče nato:

*) Buzdovan = železen, rogljat tolkač.

„E, kaj me briga Brk? Brka bom s tem-le buzdovanom.“

A človek mu reče:

„E, no, tudi Brk je dečko; sedaj-le ga boš videl, saj mora vsak hip priti.“

Med tem nastane na eni strani šum, dokler se ne pomoli izza hriba brk in v njem tristopetinšestdeset ptičjih gnezd. Malopomalo se pomoli tudi drugi brk, in lej ga celega Brka. Prišedši k njim, položi glavo deklici na krilo in zadremlje. Medveduhar vstane počasi in počí Brka z buzdovanom po glavi, a Brk pokaže s prstom na ono mesto in reče deklici:

„Tu me je nekaj ujedlo.“

A ona mu reče:

„Nič te ni ujedlo, temveč človek te je udaril.“

Čim Brk to zasliši, se predrami in skoči pokonci; ali Medveduhar je že vrgel proč svoj buzdovan in jo pobral črez polje. Brk jo pa ubere za njim. Medveduhar se sicer počasi oddalji pred Brkom, ali Brk nikakor ni hotel odnehati.

Bežeči Medveduhar prileti tako do neke vode, kjer najde kraj nje ljudi na podu, ki so meli proso, in jim zakliče:

„Pomagajte, bratje, za Boga; lejte, Brk me preganja! Kaj bo sedaj? Kako naj pridem črez vodo?“

A eden izmed teh ljudi mu pomoli lopato, rekoč:

„Na, sedi nanjo, da te vržem črez.“

Medveduhar sede na lopato, a človek zamahne in ga vrže na drugo stran, in on odbeži dalje.

Kmalu potem evo na podu Brka; pa vpraša ljudi:

„Ali je šel črez vodo tak in tak človek?“

A oni mu reko, da je šel. Nato se Brk zaleti, pa — hop! — črez vodo na drugo stran in brž za Medveduharjem. Medveduhar zaostane, bežeč v hrib. Prišedši na vrh, najde na razorani njivi človeka, ki je imel v sejalnici seme in zagrabil enkrat s pestjo ter posejal, a drugič vtaknil v usta in snedel. Temu človeku zakliče:

„Pomagaj, bratec, za Boga! Brk me podi, in lej ga, sedaj-le me doleti! Kaj naj storim? Skrij me kje!“

A človek mu odgovori:

„Bogme, Brk ni šala. Ali ne vem, kje bi te skril; e, pa hodi sem v mojo torbo med seme.“

In tako ga vzame v torbo. Ko pride nato Brk in povpraša po Medveduharju, mu reče, da je bil tu, a kje je sedaj, bi si človek ne mogel niti misliti. Misleč, da je že Bog ve kako daleč, se Brk vrne.

Oni sejalec pozabi na Medveduharja in ga zagrabi enkrat s pestjo med žitom in vrže v usta. Medveduhar se prestraši, kaj menite, da ga ne bi pogoltnil, pa po ustih sem, po ustih tja, dokler ne najde votlega zoba, kamor se skrije in počepne. Ko pride sejalec na večer domov, reče sinahama:

„Dajte, deca, ona moja zobotrebnika, nekaj me bode v pokvarjenem zobu.“

Sinahi prinesete dva velika, železna ražnja. Ko zazija, dregne ena z ene, druga z druge strani, dokler ne skoči Medveduhar iz zobu. Šele tedaj se ga sejalec zopet spomni in mu reče:

„Glej ga kleka, kam se je skrila; malo je manjkalo, da te nisem pogoltnil!“

Nato sedejo za mizo večerjati in se začno pogovarjati o tem in onem. Medveduhar vpraša domačina, kaj da ima samo oni zob pokvarjen. A domačin mu začne pripovedovati tako-le:

„Nekoč nas je šlo kakih deset s tridesetimi konji v Dubrovnik po sol. Ko tako gremo, pridemo do ovčje pastirice, ki nas vpraša, kam gremo. Mi rečemo, da gremo v Dubrovnik po sol, a ona reče:

„Čemu se mučite tako daleč? Lej, tu v košari imam malo soli, ki mi je preostala, ko sem molzla ovce. Mislim, da boste imeli vsi dovolj.“

In tako se pogodimo tam z njo. Ona sname z roke košaro, a mi s konj svoje vreče, pa polni in meri, dokler niso bile polne vse vreče za vseh trideset konj.

Ko je plačano, se vrnemo. To je bilo na jesen, in vreme je bilo še precej lepo; ali nekega dne na večer, ko smo bili ravno vrh Čmernega brda, se nekaj naoblači, pa pritisne sneg s severnim vetrom, da zamete nas in konje. Med tem se na našo nesrečo še popolnoma stemni, da smo blodili kar tako semintja, dokler ne naleti eden izmed nas slučajno na pečino in pokliče:

„Sem pojdite, bratje! Lejte suhote!“

Nato mi seveda drug za drugim tja, dokler nismo bili vsi notri in dokler ne zvlečemo za seboj vseh trideset konj. Pa raztovorimo konje in zakurimo ter prenočimo kot pod pošteno streho. Ko napoči jutro, smo imeli kaj gledati: vsi smo bili v človeški lobanji, ki je ležala med nekimi vinogradi. Dokler smo se še čudili temu in tovorili konje, pride čuvaj onih vinogradov, pa vzame lobanjo z nami vred, jo dene v pračo, zavilhti nekolikokrat nad glavo in jo vrže črez vinograd med vrabce, da bi jih prepodil. Ko priletimo na neki hrib, sem si pokvaril ta zob.“

In konec koncev?

Vsa čast takemu klobasanju, verjame naj pa tisti, kdor more.

Pomladni pozdrav.

*Radost pomlaja nam obraz,
in sreče dih nam srce greje,
ko skozi polzelene veje
pomlad šumlja pozdrav do nas!*

*Pozdravlja naše mlade dni
in v sladkih glasih nam šepetaje:
„Glej, v dobi pomladanske sreče
jesensko klasje nam zori!“*

Bogomila.

Prevara.

Ruska narodna. Priobčil C. Logar.

V nekem cesarstvu, v neki državi je živel cesar Agej. Ladje tega cesarja pa so šle na vojsko v daljne kraje, a nenadoma in nepričakovano navali nanje silni sovražnik. Na neki ladji je bil tisti čas ladjar Ivan; ta vidi nesrečo, ki se ji ni mogoče ogniti, zgrabi za jarbolo in popelje ladjo pod vodo, odplove od sovražnika celo uro daleč in splava iz vode. To povedo cesarju, a cesar mu da popolno prostost.

Ladjar hodi po vsem cesarstvu semintja, Ivanova slava je velika, a v žepu nima niti vinarja! No, čemu govoriti o denarju, ko ni imel niti lastne strehe! Bil je primoran, iskat si prenočišča, kamor se je zatekal pred mrko nočjo in skrival pred dežjem.

In si najde stanovanje pri dosluženem vojaku in se začne z njim pogajati:

„Pri tebi bom samo prenočeval, podnevi pa bom delal in si služil kruha, a ti skrbi zase, množi denar; čuj, za vsako noč ti plačam cel rubelj.“*)

Vojak ni bil bogat in se je vrlo razveselil denarja. Pade mu na um, da si kupi skrinjico, da jo dobro zapre, a na vrhu napravi luknjico in da meče vanjo rublje za hranitev. Tako tudi stori; ladjar mu da vsako noč rubelj, a on hajdi z njim v skrinjico!

„Zdi se mi, da se je že mnogo nabralo!“ pomisli nekoč. „Mnogo časa je že poteklo, rad bi videl, če imam že mnogo rubličev. A ni li moj ladjar popolen bedak? Ne je, ne pije, a meni prinese za vsako noč rubelj! Od kod le jemlje denar?“

Vojak odpre skrinjico, a v nji ni o kakem denarju ni duha ni sluha, temveč samo iveri so v nji. Nato se gospodar hudo skrega s svojim stanovnikom; ta se kolne, da je plačal s čistim srebrom, a drugi reče:

„Brate, nisem vedel, da si takšen lopov! Ne bil bi te sprejel v stanovanje, glej, ves čas si zastonj stanoval. Kaj naj ti vzamem? Kaj naj rečem dobrim ljudem?“

Vojak gre k sodnji in poprosi, da bi njemu in ladjarju rešila pravdo. Sodniki so mislili in mislili, a se niso mogli domisliti ničesar pametnega; zapovedo obema zvezati roke in ju pošljejo k cesarju.

Cesar Agej začne izpraševati vojaka, kakšen denar je sprejemal in kam ga je shranjeval.

„Prejemal sem navaden srebrni denar in ga metal v skrinjico.“

Cesar Agej se zagrohoče in pošlje po skrinjico.

Prineso skrinjico in pogledajo vanjo, a v nji sami rublji, in tako novi, kakor da so zdaj kovani!

*) Rubelj je ruski denar = 3 K 77 h našega denarja.

Cesar zagrmi nad vojakom: „Zakaj si obdolžil ladjarja?“ Da ga zvezati in ukaža, naj ga bičajo.

Ladjarju Ivanu se smili vojak in poprosi cesarja, naj ga ne bije. „Jaz sem se,“ reče, „z njim pošalil.“

Cesar ga vpraša: „Pa se moreš res tako pošaliti?“

„Morem, Vaše cesarsko Veličanstvo.“

„No, pa daj, pa se pošali z menoj!“

„Rad bi, ali bojim se.“

„Nič se ne boj! Svetega Nikolaja kličem za pričo!“

Ladjar spusti takoj v cesarski dvorec vode; starejšine se prestrašijo in kmalu bi vsi zajokali od samega strahu! A k cesarskemu mestu priplave ladjica.

„Cesar Agej,“ reče ladjar Ivan, „sediva v ladjico in se odpeljiva!“ Sedeta in se odpeljeta. Veter ju odnese na odprto morje, a na morju se dvigne tako silen vihar, da se nista več nadejala rešitve; nato pa je vihar pojenjal in vrgel ladjico na pečino. Cesar stopi na suho zemljo, koraka semintja in vidi, da ni niti ladjice, niti Ivana nikjer.

Cesar Agej se zamisli: „Kam sedaj?“ Gre ob morju navzgor, gre, gre in se nameri na veliko mesto. Tam sreča ženo, ki nese pečene svinjine na prodaj.

„Golobica,“ reče cesar, „vzemi me v službo, nosil bom svinjino za teboj.“

„Koliko zahtevaš?“

„Nič, samo jesti mi daj!“

Žena ga vzame, in onadva gresta v mesto. Cesarja pa, ko je nosil svinjino, obide slast po nji; vzame je košček in začne jesti. Tedaj pa se od vseh strani zbero ljudje krog njega, ga začno zadrževati in izpraševati: „Kaj ješ?“

„Pečeno svinjino.“

„Ali to je vendar človeška roka! Poglejte ga — ljudožera!“

Zgrabijo ga, mu zvežejo roke in noge in ga vržejo v temnico. Potem ga začno soditi in ga obsodijo na smrt. Privedejo ga na morišče, mu položijo glavo na klado, rabelj vzame v roko sekuro in zamahne . . .

„Aj,“ zakriči cesar Agej. Starejšine poskačejo s stolov: „Zakaj ste izvolili tako glasno zakričati?“

„Kako bi ne zakričal, ker bi mi bil skoro rabelj odsekal glavo.“

„Kaj Vam je, Vaše Veličanstvo? Kakšen rabelj? Saj ste vendar v dvorcu, na svojem cesarskem prestolu in nas ste poklicali, da sodimo ladjarja Ivana.“

„A ti si, nesrečnež, še tukaj!“ reče srdito cesar Agej. „Torej si mi ti pričaral tako hude sanje! Žal mi je, da sem poklical svetega Nikolaja za pričo, sicer bi te dal obesiti.“

Takoj razglasi cesar po vsi državi prepoved, da ne sme nihče sprejemati v svojo hišo ladjarja Ivana. — Dolgo je blodil brez zavetja, zahajal po hišah, a ne marajo ga nikjer.

In glej, ladjar pride zopet v neko vas in poprosi kmeta za prenočišče.

„Cesar ne pusti,“ reče kmet.

„Sprejmi me, dobri mož!“

„Ali ti nisem rekel, da ne smem? No, pa naj bo za enkrat, ali povedati mi moraš povest, ker jih tako rad poslušam.“

„Dobro, povem ti jo.“

Kmet ga sprejme, nasiti, napoji, in oba ležeta v postelj. — „No, povej povest!“ veli domačin ladjarju Ivanu, a ta mu odgovori: „Oglej se, kaj je postalo iz tebe?“ Kmet se ogleda in vidi, da je medved. — „Poglej še mene, saj sem tudi jaz takšen!“

„Kaj pa storiva zdaj? Za Boga, ubili bodo naju.“

„Ne boj se!“

Spalnica je imela okno; ladjar Ivan nažene domačina skozi okno, skoči sam za njim, pa hajd v gozd! Lovci ju opazijo in urno so jima na sledi.

„Kaj pa zdaj?“ vpraša kmet.

„Sedi v hrastovo duplo, jaz pa bom sedel kraj tebe; ako naju lovci zaslede, ubijejo mene in odero kožo z mene — a ti skoči iz dupla, se prevrni čez kožo in v tistem hipu se izpremeniš zopet v človeka.“

Komaj to izreče, že pridejo lovci, ubijejo medveda, ga denejo iz kože in gredo k rečici, umivat si roke. Kmet opazi, da so lovci odšli, skoči iz dupla, se prekucne — in telebne s postelje na tla, se močno pobije in reče sam pri sebi:

„Ni zaman cesar Agej prepovedal, da te nikjer ne sprejmejo!“ A ladjar Ivan kriči s postelje:

„Kaj je, prijatelj? Menda si trdo zaspal?“

„Kje si, nesrečnež? Saj so te vendar ubili in potegnili kožo s tebe!“

„Ni res, evo me živega in v koži!“

Nato pa ga domačin izžene iz kože.

Ladjar Ivan se je potepal in potepal po svetu, potem pa je odšel v drugo cesarstvo.

Zjutraj.

(Anici M.)

Ustani, zaspanček!

Solnce je vstalo!

Mnogo pozdravov

ti je poslalo!

Mnogo pozdravov —

žarkov ognjenih,

mnogo pozdravov

z gajev zelenih!

Z rosami jutro

rože napaja,

roža za rožo

zbuja se, ustaja. —

Ali najlepša

rožica ustaja,

ko se na vrtu

ančka sprehaja!

Bogomila.

Bratovska ljubezen.

Priobčil *Solovej.*

V vasi sta živela dva brata. Vsak je imel svojo hišo. Eden je bil oženjen ter imel mnogo otrok, drugi ni bil oženjen, temveč živel je popolnoma sam zase. Nekega leta rodi pšenica obema prav obilo. Ko žito dozori, sta se pogovarjala brata nekega dne, da bo treba žeti.

Na večer pomisli starejši brat:

„Moj brat je oženjen, ima mnogo otrok, a skrbi in posla črez glavo. Pojdem na njegovo polje in mu požanjam, kolikor bo le mogoče. Snope mu povežem in zložim v kupe, da mu bo jutri lože.“

Rečeno — storjeno.

Tisti čas pravi starejši brat ženi:

„Čuj, moj brat je sam, nikogar nima, ki bi mu pomagal, pojdimo torej mi na njegovo polje, pa mu požanjimo, povežimo snope in zložimo v kupe, da mu bo jutri lože.“

In res, rečeno — storjeno.

Ko prideta drugega jutra vsak na svoje polje in zagledata, da jima je nekdo dober kos požel, povezal in zložil, zahvalita Boga, da jima je tako hitro poplačal dobrodelnost.

Tinče — ptičji lovec.

Spisal *Fr. Rojec.*

(Konec.)

Z daj mi je bilo jasno vse! Deček lovi lačne ptičice ter jih zapira v kletke! Ni mu dovolj, da ima že eno jetnico, ampak hoče jih naložiti še več v past, ki jo jim je nastavil zunaj in sedaj nanjo preži tu v topli sobi!

„Čakaj, čakaj, ti mladi neusmiljenec, jaz ti že zagodem, kakor ti gre!“ sem mu zapretil natihoma, nato pa dejal glasno in resno: „No, fante, ali si dobil v šoli tako delo za nalogo?!“ Ogovorjenec se preplašeno ozre nazaj, ali ko zagleda in izpozna mene, se dobrovoljno nasmehne in reče: „O, ne! Niso mi v šoli naročili loviti ptic; jaz sam bi jih rad ujel nekaj in tukaj na gorkem preskrbel z vsem potrebnim, da bi zunaj ne trpele mraza in lakote!“

Ta nedolžni in mirni odgovor me je prijetno iznenadil, ker sem se po njem prepričal, da deček ni hudoben, kakor sem ga obsodil prej, ampak da mu le manjka potrebnega pouka.

Sedem poleg njega za mizo in začnem: „Jako se motiš, ako meniš, da storiš kako dobroto pticam, ako jih ujameš in zapreš ter jim potem kot jetnicam strežeš s hrano! Pticam, ki so izgubile svobodo, ne gre v slast nobena hrana več. Nekatere take jetnice zobljejo le toliko, da nekoliko časa še ostanejo žive, ker menda upajo, da se še kako rešijo iz ječe, a ko ne morejo kmalu uiti, poginejo. Tudi sinice ne žive dolgo v sužnosti. Ali bi torej tebi ne bilo hudo pri srcu, ako bi nekega jutra dobil to-le ptičico, ki jo imaš zdaj tu zaprto, mrtvo ležati v kletki? In tako se gotovo tudi zgodi, ako je v kratkem ne izpustiš. In tedaj ti bo vest po vsi pravici očitala, da si ti njen morilec! Kaj hudega ti je vendar storila uboga, nedolžna živalca, da ji hočeš vzeti življenje?“

„Saj ji ne manjka ničesar tukaj, in tudi ne zebe je kakor zunaj; mislim pa tudi, da ne pogine“, se je deček začel opravičevati v zadregi.

„Če ji ne manjka drugega, ji manjka prostosti in svežega zraka, ker ga je navajena. In ravno to pomanjkanje je za nekatere ptice tako hudo, da jih umori“, začnem jaz zopet nadaljevati. „Da pa boš lože razumel, kako res veliko zlo je izguba svobode, ti povem primer: Ti bi moral iti daleč po svetu. Na potovanju bi te zunaj v gozdu zalotila lakota in zima. Napol živ bi nazadnje komaj prišel do samotne bajte. Začel bi trkati na vrata ter prositi usmiljenja in pomoči; zakaj druge rešitve pred smrtjo bi zate več ne bilo, a umrje vsak tako nerad! V tisti bajti pa bi prebivali velikanski in mnogo drugačni ljudje kakor smo mi. Ko bi te ti čudaki zagledali, bi te hitro zgrabili in vtaknili v zadehlo izbo, kamor bi ti sicer prinašali tudi vsakovrstnih dobrih jedi, toda pri tem povedali, da te za vedno tam obdrže za igračo in zabavo. Ali bi tedaj ne vztrepetal od groze in žalosti, ko bi pomislil, da ne pojdeš nikdar več od teh čudnih, divjih ljudi v lepo domovino k ljubim staršem in dragim prijateljem, med katerimi si užil toliko presrčnega veselja? O, mislim, da bi ti v takem položaju ne dišala najboljša jed, če bi bil še tako lačen, ampak bi rajši umrl od lakote in žalosti, ako bi izgubil še upanje na rešitev!“

Glej, takisto se godi tudi ujetim pticam! Zaraditega jih ne lovi in ne zapiraj več, ampak jim zunaj nasuj živeža, tu skozi okno jih pa opazuj, kako veselo pobirajo nastavljeno pičo in hvaležno obletavajo vašo hišo! Za mrz pa se še zmenile ne bodo; zakaj modri Stvarnik je dal vsaki živali tako obleko, da v nji vedno lahko izhaja tam, za kamor je ustvarjena. Ko pa pride topla pomlad, bodo ptičice veselo prepevale okolo hiše, pokončavale škodljivi mrčes in tako povračevale dobre, ki so jih prejemale iz tvoje roke pozimi!“

Med tem je prišla v sobo mati gostilničarka, ki je prej imela opraviti neke zunaj pri živini ter mi dala zahtevano okrepčilo. Slišala je drugo polovico mojega pouka, dobrohotno prikimala z glavo in rekla z nasmehom svojemu sinku: „Vidiš, vidiš, Tinče, zdaj si pa slišal tudi iz drugih ust,

kar sem ti že tudi jaz večkrat pravila, a me nisi hotel slušati, nisi mi hotel verjeti! Zdaj boš pa menda lahko pustil uboge ptičke pri miru, ko ti tudi drugi povedo, da nisi delal prav, ko si jih lovil in zapiral!“

Tinče je bil vidno ginjen in ni vedel, kaj bi odgovoril.

„Seveda, seveda se poboljša Tinče tudi v tej zadevi“, pripomnim nato še jaz. „Saj je dober otrok, kakor sem že izprevidel, samo ptice ima tako rad, da bi jih najrajši vedno gledal. Tudi jaz sem bil tak, ko sem bil mlad. Pa tej želji se lahko odpomore. Dobe se namreč tudi taki ptiči, ki so navajeni le življenja v kletkah in bi ne mogli živeti pod milim nebom. Imenujemo jih kanarčke, ki prav lepo pojo v naših stanovanjih. In, mati, kajne, da kupite takega ptička svojemu Tinčetu, ako bo odslej bolj slušen?“

„Zakaj pa ne“, pritrdi žena.

Dečku se po teh besedah zaiskre oči od veselja; hitro skoči k materi, jo prime za roko in reče proseče: „Oj, mati, pa res, kupite mi kanarčka, in potem bom vedno vse slušal; pa tudi gozdnih in vrtnih ptičic ne bom več lovil! Ono-le sinico pa precej izpustim in nastavljen ptičnik zunaj poderem za vselej.“

To zadnjo obljubo je takoj nato moško izpolnil in tudi ptic ni nikdar več lovil.

Opomnil sem mu še, da naj tudi potem, ko dobi kanarčka, ne pozabi stradajočih ptičic zunaj, ker s tem, da jim poklada živeža, ne kaže le dobrega in usmiljenega srca, temveč izpolnjuje le dolžnost, ki jo ima človek do živali.

Pa recite! . . .

*Pa recite, da ni stari Žutek
prav prebrisan mož!*

*Pa recite, da ni pošten
kakor Lahov koš!*

*Včeraj jarčica odšla je naša
na dolg izprehod,
in iskali so jo do večera
oče vsepovsod.*

*Ko že tihi mrak je zlate sanje
dahnil na zemljó,
pa so našli v peči jo pri Žutku
že pečeno vso!*

*Pa je del očetu stari Žutek,
da je jarčica
res prav sama prišla v peč njegovo
že pečena vsa . . .*

*Pa recite, da ni stari Žutek
prav prebrisan mož!*

*Pa recite, da ni pošten
kakor Lahov koš!*

Cvetko Slavin.

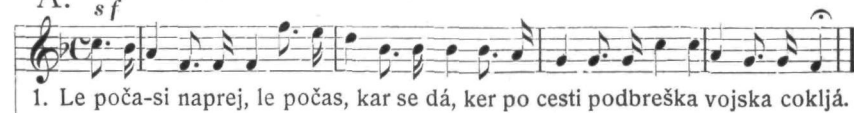
Podbreška vojska.

Priobčil *Milan Pajk.*

A. Koračnica. *sf*

Petje.

Klavir.

Konec.

B. *mf*

2. Ko bi prej bil sovražnik moč našo spoznal, bi že davno pred nami bil pete po-bral.

mf

Od začetka.

3. Vèn z zastavo! Pred nami naj prosto vihra, da vsaj vemo, če jug ali sever pihlja.
4. Le počasi naprej, le počas', kar se dá, ker po cesti podbreška vojska cokljá.
5. Ne razbijaj, fantiček nam bobna nikar! Nova koža telečja predraga je stvar.
6. Oh, usmili se, stotnik, usmil' se me ti, ta-le paglav'c mi stopa na kurje oči.
7. Le počasi naprej, le počas', kar se dá, ker po cesti podbreška vojska cokljá!
8. Tam med groznimi Turki nam bode hudó, tam na kolih gorečih otroke deró.
9. Ostre sabljice sukajo v svojih rokáh, da odstrižejo z njimi nam glave na mah.
10. Pa kaj zremo v daljavi? Le strani, gorjé! Tam Kovačeva krava nam kaže rogé!
11. Kdor le more, k Pavlinu naj v vežo hiti, ker drugod od nikoder rešitve nam ni!
12. Tam nam štrukljev in krofov in boba dadó, tam nam sladkih potic preobilo spekó.

Opomba: Kitice 1., 4. in 7. se pojo po napevu A, ostale po napevu B. Kitice 3., 5. in 6. so samospevi. — Ta pesem se je pela pri otroški slavnosti dne 27. velikega srpana 1902. l. v Podbrezjah na Gorenjskem. Posneta je po nemški narodni pesmi „Der Krähwinkler Landsturm“ iz leta 1813.

Barve avstrijskih-ogrskih dežel.

Avstrijske-ogrske dežele imajo te-le barve: Bosna in Hercegovina: rdeče-rum.; Bukovina: modro-rdeče; Češko: belo-rdeče; Dalmacija: modro-rumeno; Galicija: modro-rdeče-rumeno, tudi rdeče-belo (Poljsko) in modro-rumeno (Rutensko); Gorica in Gradiščanska: belo-rdeče, rumeno-modro; Hrvaško in Slavonija: rdeče-belo-modro; Istra: rumeno-rdeče-modro; Koroško: rdeče-belo (srebrno); Kranjsko: belo-modro-rdeče; Moravsko: rumeno - rdeče - modro; Ogrsko: rdeče-belo-zeleno; Reka: belo-modro in zeleno-rdeče; Salcburško: rdeče-belo in

črno-rumeno; Spodnje Avstr.: modrozlat; Šlezija: črno-rumeno; Štajersko: belo-zeleno; Tirolsko in Predarlško: belo-rdeče; Trst: rdeče-belo-rdeče; Zgornje Avstrijsko: belo-rdeče, tudi črno-rumeno.

Mrki solnca in lune v letu 1903.

V letošnjem letu mrkne solnce dvakrat in luna dvakrat. V naših krajih bomo videli oba lunina mrka, in sicer delni lunin mrk dne 11. in 12. malega travna, ki se začne dne 11. ob 11. uri 40 minut zvečer, konča pa dne 12. ob 2. uri 57 minut zjutraj, in delni lunin mrk dne 6. vinotoka. Ta se

začne ob 2. uri 46 minut popoldne in konča se ob 6. uri zvečer.

Kdo komu kaj daruje?

V kraju, kjer je bil rojen sloveči moravski pisatelj Vaclav Kosmák, je umrl star berač. Občina je kupila mrtvemu beraču krsto, a ko je čula Kosmakova mamica, da hočejo položiti vanjo berača v stari in razcapani njegovi obleki, je izbrala doma nekaj boljše obleke ter jo odnesla v kočo, kjer je umrl siromak, češ, naj ga preoblečejo. „Ali, mati“, je dejal materi mladi Kosmák, „čemu ga ne oblečejo bogati ljudje, saj mi imamo sami malo.“ — „Sinček“, je odgovorila mati, „bogatih darujejo bogatini, siromakom moramo pa darovati siromaki.“

Razmišljen učenjak.

Učenjaka so poklicali nekoč iz njegove delavnice k uradu. Preden je odšel učeni gospod z doma, je napisal na tablico pri vratih, da se vrne šele proti tretji uri popoldne domov. Mislil si je namreč: „Če me kdo išče, vsaj zve, kdaj pridem zopet domov.“ Učenjak sam pa je opravil svoj posel pri uradu še pred tretjo uro ter se počasi vračal domov. Doma pa je bral na vratih, da se vrne šele ob treh. Razmišljeni mož je brzkone pozabil, da je sam tisti, ki je napisal one besede. Zato je sedel na stopnice in — čakal tretje ure.

Žilava rodovina.

V občini Vallarsa pri Roveretu živi rodovina 10 bratov in sester, ki štejejo skupaj 711 let. Najmlajša sestra je stara 60 let, najstarejši brat pa 82 let. Vsi so telesno in duševno krepki ter se norčujejo, da je nanje pozabila — smrt.

Stoletnjak.

V Kindrovu, v brodskem okraju, živi kmet Luka Rosandić, ki je sedaj v 103. letu svoje dobe. Stari Luka se je rodil l. 1800. Starček je zdrav, ima dober vid in lase, sicer sive, ali dobro ohranjene. Samo sluh mu je oslabil. Luka je imel sedem sinov in dve hčeri. Vdovec je že 40 let. Zadnje božične praznike je preživel prav veselo v družbi svojih vnukov, pravnukov in pravnukov.

Morjenje ptičev na Laškem.

Iz Mantue poročajo, da je nekaj lovcev v dolini Regiolo pri Gonzagi ne daleč od Mantue minulo jesen vjelo v enem dnevu v eno samo nastavljeno veliko mrežo blizu desettisoč škorcev. Skupna teža tega

plena je znašala 108 centov. Plen je bil prodan nekemu trgovcu s kuretnino v Mantui. To grozovito in strašno morjenje nam odteza koristne ptičke v že gorostasnih množinah. Kaj koristijo vse na drevesa obešene in pribite gnezdičnice? Marsikateri škorec se več ne povrne, in vsa prizadevanja v obrambo in varstvo za naše gozdarstvo, poljedelstvo in vrtnarstvo nedolžnih in prepotrebni ptičev so brezuspešna, ker se vedno razbijejo na tej vnebovpijoči grozoviti samopašnosti.

Pregovori, izreki in rečenice.

Človek mnogo premore, samo če je dosti samozavesten.

Načui se, da boš lahko živel brez tega, česar ne moreš imeti.

Nismo zato na svetu, da smo, temveč zato, da bo kaj iz nas.

En neumnež stori mnogo ljudi neumnih. Marsikdo, ki hvali druge, kara samega sebe. Lepa vsebina je več vredna kot lepa zunanost. Najlepše pa je, če je oboje v lepem soglasju.

Žetev modrega človeka traja vse leto.

Ko zagledamo solnce, pozabimo na milijone zvezd.

Neumneži znajo karati, ne znajo pa popravljati.

Požabi, kar si napravil dobrega in napravi — kaj boljšega.

Pri učenju ostani učenec, pri delu postani mojster.

Samo tisti živi, ki ne živi samo za samega sebe.

Kdor si prihrani novčič, je zaslužil dva.

Marsikdo ima lep plot okrog ničvrednega vrta.

Vztrajnemu človeku se vsaka vrata enkrat odpro.

Ne drezaj v sršenovo gnezdo; če pa že hočeš dregniti, dregni pošteno.

Kdor te prosi sveta, mu ga daj, ali sam ga nikomur ne usiljuj!

V nesreči ne izgubi poguma, v sreči ne čuječnosti nad samim seboj!

Šele tisti dobro svetuje drugim, kdor je svetoval dobro najprej samemu sebi.

Hrani takrat, kadar imaš.

Tudi odkritosrčnost ima svoje meje, ker vsakdo ne zasluži, da bi se mu zaupali.

Kdor več obljublja kot more izpolniti, je enak lahkomislcu.

Navdušenost in premissenost sta dve skrajnici človeškega življenja.

Kjer ni ljubezni, se najdejo vse napake.

Z besedami človek ne poplača dolga.

Potrpežljivost je ključ do vsakega uspeha. Najboljši imelek je tisti, s katerim se najboljše gospodari.

Duševnega uboštva tudi s svilo in zlatom ni mogoče skriti.

Mnogo težje je premagati samega sebe kot neprijatelja.

Kakšni siromaki so nepotrpežljivci!

Tisti je dobrega srca, ki je dober v sreči,
ne tisti, ki je dober v nesreči.
Zaničevati človeka je lahko, ali mnogo težje
ga je razumeti.
Kdor zna o pravem času molčati, je več
vreden kot najboljši govornik.
Nič ni globokejše ukoreninjeno kot površ-
nost.

Jezik je že več ljudi hujše ranil kot meč.
Preveč še s kruhom ni dobro, premalo pa
tudi nič ne izda.
Delo je največji užitek.
Resnica je pri Bogu; naša naloga je, da
jo iščemo.
Nobena izguba ni večja kot izguba dobrega
imena.

Uganka.

Priobčil *Fr. Rojec*.

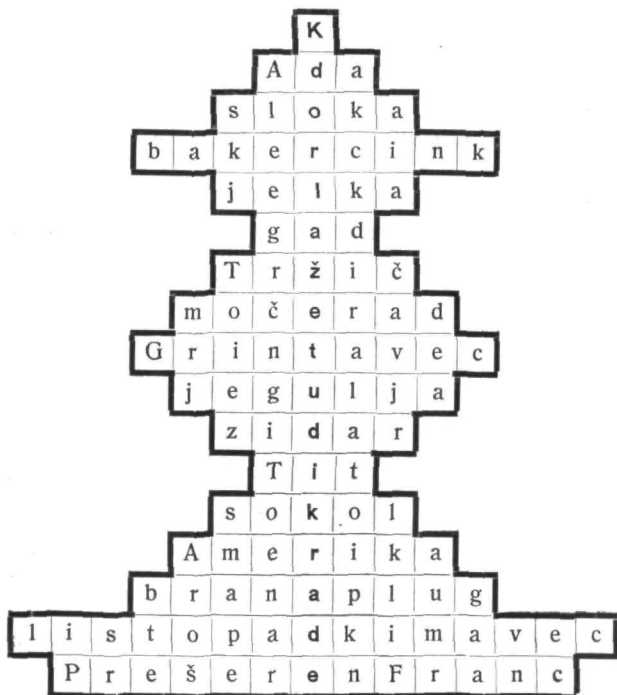
Dvozložnica pove ime osti,
ki hitro ude ti odebeli,
kjer kožo ti prebode do krvi;
a debelosti te se vsak boji.
Če pa prideneš zadaj črko eno,
beseda spomnila te bo sadú,
ki pač za uporabo ni nobeno,
le časih človek revnega stanú,
nabere si ga in primeša kavi,

da jo tako cenejšo si napravi,
in pa ščetinec, kadar čuti glad,
pobira ga po tleh in hrusta rad.
Zdaj pa podaljšanki tej še pripiši
dve črki in dobodeš pred oči
besedo novo, ki vsak rad jo sliši,
dokler zadosti živeža je v hiši
in zdravje uživalcu tek sladi.
Kako se ta uganka razloži?

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev besedne naloge in uganke v drugi številki.

Besedna naloga: Kdor laže, tudi krade.

Uganka: Peteri rodni bratci so
peteri prsti na roki.

Samo besedno nalogo so rešili:
Alojzij in France Bratina ter France Isek,
učenci pri Sv. Križu na Murskem polju.

Samo uganko so rešili: Franci
Sič, učenec v Ljubljani; Pavel Strmšek in
Ivan Jakša, prvošolca, Franc Zörer, tretje-
šolec v Celju; Ferdo Perhavec, gimnazijec
v Trstu; Anica Šavnik, učenka v Kranju;
Vladimir Štrekelj, drugošolec v Zadru;
Anica Kovač, učenka v Zatičini; Alojzij in
Franc Bratina, učenca pri Sv. Križu na
Murskem polju; Zorán Jošt v Celju; Ma-
rija Voves, učenka v Radovljici; Bogdan
Žužek, učenec v Ljubljani; Minka Gradiš-
nik, učenka pri šol. sestrah v Celju; Vltav-
sky B., Nerat Anton in Banovšek Leopold,
učenci V. razr. okoliške šole v Celju; Anica
Jurko v Tepanjah; Pavel Suyer, drugošolec
v Ljubljani; Beda Müller v Zagorju ob
Savi; Pečuh Mimika, Stanetič Tilčka, Tončka
Slekovec, Sunčič Ivanka, Štiber Pepika,
Rožman Fanica, Kegl Micika, Krajnc Barika,
Ivanka Zari, učenke V. razr. II. odd. pri
Sv. Križu blizu Ljutomeru; Olga in Marijana
Lončar v Ljubljani.

